ศึกษากุศโลบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอบายมุขตามแนวพระพุทธศาสนา

A Study of Skillful Means for Preventing and Solving the Problem of Ways to Ruins according to Buddhism

พระณรงค์ พนฺธุธมฺโม, Phra Narong Bandhudhammo (Theanjarend)[1]

พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, PhramahaViroj Guttaviro[2]

E-mail: narong12562@gmail.com

Received: *April 26, 2022* **Revised:** *June 13, 2022*

Accepted: *June 13, 2021*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษากุศโลบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอบายมุขตามแนวพระพุทธศาสนา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาอบายมุขในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของอบายมุขที่มีต่อตนเองและสังคม 3) เพื่อศึกษากุศโลบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอบายมุขตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผลการวิจัย พบว่า อบายมุข แปลว่าทางแห่งความเสื่อม เกิดจากอกุศลจิตนำให้เกิดกิเลสวีติกมะ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตล้มเหลวและสังคมเสื่อมทราม มี 6 อย่าง คือ 1) การดื่มน้ำเมา 2) การเที่ยวกลางคืน 3) การเที่ยวดูการละเล่น 4) การเล่นการพนัน 5) การคบคนชั่วเป็นมิตร 6) การเกียจคร้านการทำงาน สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากอบายมุขก่อให้เกิดปัญหาต่อตัวเองคือ สุขภาพเสื่อมโทรม เสื่อมทรัพย์ การเป็นทาสอบายมุข เป็นต้น และปัญหาทางสังคม มีความยากจน ครอบครัวแตกแยก สังคมอยู่ด้วยการเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น กุศลโลยายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอบายมุขตามแนวทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน คือ การสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาความรู้โดยศึกษาให้รู้คุณและโทษของอบายมุข การฝึกฝนตนให้มีสติสัมปชัญญะ มีหิริและโอตตัปปะเมื่อจะทำผิด ดำรงตน

---

[1] สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มหาวิทยาลัยมหาจุฬา ลงกรณราชวิทยาลัย / Master of Arts (Buddhist Studies) Pali SueksaPhutthakhos Campus, NakhonPathom Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2] Faculty of Graduate Studies / มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย/ Mahamakut Buddhist University

ให้อยู่ในหนทางที่ถูกต้อง ละความพอใจทางอบายมุข ดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีพ และการประพฤติสุจริตทางกาย วาจา ใจ พัฒนาตนด้วยหลักไตรสิกขาคือศีล สมาธิ และปัญญาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นแก่ตน วางแผนจัดการครอบครัวและช่วยเหลือสังคม

คำสำคัญ: (อบายมุข),(กุศโลบาย),(การป้องกันและการแก้ปัญหา)

Abstract

This article was a part of the thesis entitled “A Study of Skillful Means for Preventing and Solving the Problem of Ways to Ruins according to Buddhism” aiming at; 1) study the ways to ruins in the Buddhist scriptures, 2) study the problems and the effects of the ways to ruins on oneself and society, and 3) study the skillful means for preventing and solving the problem of ways to ruins according to Buddhism. It was qualitative research. The research results revealed that *Apāyamukkha* means the way to ruins or vice, caused by unwholesome mind leading to immoral deeds with defilement, influencing to failed lifestyle and the collapsed society. This vice consists of 6 themes: 1) addiction to intoxicants, 2) unseemly nightlife roaming, 3) frequenting shows, 4) gambling indulgence, 5) association with bad companions, 6) habit of idleness at work. The problem and the effects caused by the ways of ruins that create individual problems are health deteriorating, wealth lost, slavery of the vice, mischief, etc., and social problems including poverty, broken family, failed society, etc. The skillful means of preventing and solving the problems of the way to ruins in accordance with the Buddhism in today’s society include strengthening and knowledge cultivation by recognizing its advantages and dangers of all vices, training oneself to be mindful, holding moral shame and moral dread while mistaking, oneself maintenance in the right way, abandoning enjoyment on the ways to ruins, right livelihood, and honest work in body, speech, and mind, fulfillment of one’s self with the three trainings; morality, concentration and wisdom in order to create safeguard for oneself, family plans of arrangements and social contributions.

Keywords: (way to ruins),(skillful means),(preventing and solving)

1. บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบันนี้ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือปัญหาในเรื่องของอบายมุข ย่อมทำให้เกิดเป็นปัญหาที่รุนแรงมีการเกิดขึ้นอย่ามากมาย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเล่นการพนัน ที่ทำให้ผู้เล่นนั้นเป็นหนี้ต่อผู้อื่นอย่างมากมายและเมื่อไม่มีทรัพย์สินใช้หนี้ ก็ย่อมจะต้องเป็นโจรผู้ร้าย ที่คอยปล้นจี้ลักขโมยของผู้อื่น ผลสุดท้ายคือการทำลายชีวิตตนเอง และอีกปัญหาในเรื่องของการดื่มสุราเพราะผู้ที่ติดสุราอย่างหนักย่อมทำให้ขาดสติ ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ต่อการทำงาน และส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวหรือต่อผู้อื่นในเมื่อมีการเมาสุราอย่างหนัก แล้วขับรถย่อมก่อให้เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้น ย่อมทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัสพิการ ทุพพลภาพหรือทำให้เขาเสียชีวิต ผลที่เกิดขึ้นเป็นเพราะผลของการดื่มสุรา และการเกิดขึ้นของปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายที่เกิดขึ้นเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง และในการจะพัฒนาประเทศให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต ปัญหาของอบายมุขเป็นการทำลายซึ่งสถาบันแห่งครอบครัว เพราะถ้าเมื่อใดที่ผู้นำครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัวหลงเพลินติดอยู่ในเรื่องของอบายมุข มีการเล่นการพนันหรือหลงติดในเรื่องของสุรายาเสพติดอย่างหนักแล้ว ย่อมทำให้ทุกคนในครอบครัวนั้นเกิดความไม่สงบขึ้น ย่อมขาดความอบอุ่นขาดความรักของบุคคลในครอบครัว ด้วยปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันเกิดขึ้นภายในครอบครัว ด้วยสาเหตุ เรื่องของการดื่มสุราหรือเรื่องของการเล่นการพนัน ด้วยว่ารายได้ที่หามาได้นั้น เพื่อการใช้สอยภายในครอบครัวนั้น ย่อมจะถูกนำไปใช้จ่ายในเรื่องของการดื่มสุราหรือนำไปเล่นการพนันเสียหมด ย่อมทำให้ครอบครัวนั้นเดือดร้อน ในเรื่องของเงินทองที่จะได้มาจับจ่ายใช้สอยในสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ในเรื่องของอาหารการกินสำหรับครอบครัว ย่อมจะทำให้เกิดการขาดความอบอุ่นในครอบครัวเกิดขึ้นหรือขั้นรุนแรงคือ การแตกแยกของครอบครัวและทุก ๆ ครอบครัวในสังคม ถ้าเกิดการแตกแยกกันขึ้นก็ย่อมจะทำให้ในการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง นั้นย่อมจะทำได้ยากซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหนทางแห่งความเสื่อม เป็นหนทางแห่งความไม่เจริญ จัดว่าเป็นอบายมุขและทรงเห็นโทษที่เกิดขึ้นมาจากเหตุของอบายมุข ที่มีอยู่มากมายนานับปการ จึงทรงตรัสสอนในหลักการของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมให้รู้จักการ งดเว้น ละ เลิก โดยทรงชี้ให้เห็นโทษของอบายมุขนั้นว่ามีโทษอย่างไรและว่าไม่มีประโยชน์อันใดเลย และอบายมุขนั้นเมื่อจำแนกออกตามหลักแห่งความสำคัญ เมื่อแยกออกแล้วได้แก่เรื่องของ การพนันทุกอย่าง การดื่มสุราและการสิ่งเสพติดทุกประเภทและสุราในสังคมยัง

ก่อให้เกิดปัญหาลูกโซ่ที่เกี่ยวโยงกันไปหมดแทบทุกเรื่องทั้งความฟุ้งเฟ้อ ความยากจนการแตกแยกของครอบครัว[3]

การดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น ส่วนใหญ่ย่อมตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส ตัณหา คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ย่อมทำให้หลักของการดำเนินชีวิต ของคนในสังคมนั้นย่อมเกิดความผิดพลาดอยู่เสมอ และชีวิตที่ผิดพลาดหลงผิดและมัวเมาลุ่มหลงด้วยอำนาจแห่งอบายมุขย่อมก่อให้เกิดโทษอย่างมหันต์ โดยในทางแห่งพระพุทธศาสนาแล้วถือว่าอบายมุขนั้น เป็นต้นเหตุแห่งความฉิบหายทั้งปวง เป็นหนทางแห่งความเสื่อมถอย ต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นโทษ และผลที่เกิดขึ้นจากอบายมุขนานับปการ พระพุทธองค์จึงทรงตรัสชี้แนะสั่งสอน ในเรื่องหลักการของการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยการให้รู้จักการ งดเว้น ละ เลิก เพื่อให้มนุษย์นั้นได้รู้แจ้งหลักแห่งความเป็นจริงแห่งชีวิต โดยชี้ให้เห็นถึงโทษทีเกิดขึ้น ที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้งปวง[4]

ตามหลักพุทธธรรมคำตรัสสอนของพระพุทธเจ้า ได้ทรงเปรียบอบายมุขไว้ โดยมีความหมายตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “เห็นกงจักรเป็น ดอกบัว” หมายถึง “การเห็นในสิ่งที่ชั่วว่าเป็นสิ่งดี” ได้ทรงตรัสสอนแก่คฤหบดีผู้หนึ่งไว้ว่า คฤหบดีบุตร อริยสาวกทั้งหลาย ละกรรมกิเลสทั้ง (กรรมเครื่องเศร้าหมอง) 4 ประการ ได้แล้ว ไม่ทำบาปกรรม โดยเหตุ 4 ประการ และไม่ข้องแวะเสพอบายมุข (ทางเสื่อม) แห่ง โภคะ 6 ประการ ฉะนี้อริยสาวกทั้งหลายนั้นเป็นผู้ปราศจากแล้ว จากบาปกรรมอันลามก 14 ประการ อย่างนี้แล้ว ย่อมเป็นผู้ปกปิดทิศ 6 ย่อมปฏิบัติเพื่อชำนะโลกทั้งสอง และเป็นอันอริยสาวกทั้งหลายเหล่านั้นปรารภแล้ว ทั้งโลกนี้และโลกหน้า เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก อริยสาวกทั้งหลายเหล่านั้นย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ อริยสาวกทั้งหลาย ย่อมไม่เสพแล้วทางเสื่อมแห่งโภคะ 6 ๆ เป็นไฉน คฤหบดีบุตร การประกอบเนือง ๆ ด้วยซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอัน เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ด้วยซึ่งการพนันอันเป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม[5]

---

[3] พระครูโพธิธรรมานุศาสก์, “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม”, **Journal of Modern Learning Development**, ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2563), หน้า184–198.

[4] พระชัยยนต์ สิริปุญโญ (นามธรรม), “หลักอบายมุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560), หน้า 2.

[5] ที.ปา. (ไทย), 11/244–247/200–202.

โดยปัจจุบันผู้คนในยุคสมัยนี้ ไม่ค่อยจะรู้จักว่า ความเสื่อมนั้นเป็นอย่างไร เพราะเกิดมาก็อยู่ในสังคมที่มีแต่อบายมุข ที่มีอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองอยู่แล้ว จึงไม่รู้จักว่าอบายมุขนั้นมันเป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมได้อย่างไร โดย ถ้าบุคคลใดลุ่มหลง บุคคลนั้นก็เสื่อม ถ้าครอบครัวใดลุ่มหลง ครอบครัวนั้นก็เสื่อม ถ้าสังคมใดลุ่มหลง สังคมนั้นก็เสื่อม ถ้าประเทศชาติใดที่มุ่งจะพัฒนาแต่ผู้คนยังลุ่มหลง ประเทศชาตินั้นก็เสื่อม ซึ่งในความเสื่อมนี้ก็ย่อมจะส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ลุ่มหลง ซึ่งจะทำให้เกิดความตกต่ำ ความยากจน ความเดือดร้อน และการถูกลงโทษและการเป็นทาส รวมทั้งทำให้เกิดความหายนะและภัยพิบัติต่าง ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นตามมาอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพราะว่าเป็นทางแห่งความเสื่อม หรือเป็นที่มาแห่ง ความหายนะที่เกิดขึ้นในครอบครัว และสังคม ดังคำโบราญที่กล่าวว่า

“โจรปล้นสิบครั้ง ไม่เท่าไฟไหม้ครั้งเดียว ไฟไหม้สิบครั้งไม่เท่าการเล่นการพนันครั้งเดียว” หมายถึง “โจรปล้น 10 ครั้งยังเหลือบ้าน ไฟไหม้บ้าน 10 ครั้ง ยังเหลือที่ดิน แต่ในการเล่นการพนันนั้นแล้วย่อมไม่เหลืออะไรสักอย่าง”[6]

ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน เป็นสังคมที่คอยการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมทุกวันนี้เกิดจากการกระทำของมนุษย์และความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของคนในสังคม[7] ในการจะมุ่งพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า แต่ว่านโยบายการบริหารของรัฐไม่ดีพร้อม ย่อมทำให้ มีแต่ปัญหาย่อมกลับทำให้ฝังลึกจนกลายเป็นอุปนิสัย ของคนในสังคมจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสังคม ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม อบายมุขและสิ่งเสพติด ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภาพที่สะท้อนวิถีชีวิตจริงของคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางความคิด ทัศนคติ และขนบธรรมเนียมประเพณี

พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักคำสอน และกุศโลบายการแก้ไขปัญหาและการป้องกัน ตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่ทรงได้วางแนวทางการพัฒนาสังคมและการพัฒนาตนเองโดยการประพฤติปฏิบัติตนตามอริยมรรค 8 และสิ่งที่จะนำคนให้เข้าถึงหลักธรรมได้ก็คือ กฎเกณฑ์ระเบียบ ในทางแห่งพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า “ศีล” ข้อประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานแห่งทางพระพุทธศาสนาเพราะว่าศีลมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นข้อปฏิบัติเชื่อมโยงการพัฒนาคนให้เข้าถึงคุณธรรมและความสงบสุขสันติในชีวิต โดยการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม

---

[6] พระราชนันทมุนี (ปัญญานันทภิกขุ), **ทางเสื่อมของชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์สมิตร จำกัด, 2524), หน้า 45.

[7] พระสุชีพ วรญาโณ (อินทร์สำราญ), “การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2558), หน้า 1.

และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอบายมุขและประชาสัมพันธ์ให้ เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปรู้เท่าทันถึงอบายมุข

อานิสงส์ของการงดเว้นอบายมุข ย่อมทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าใน อายุ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย มีพลานามัยร่างกายที่แข็งแรง มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบปัญญา ปฏิบัติตนถูกต้องตามครรลองครองธรรม รู้จักความรับผิดชอบชั่วดีต่อสังคม มีบทบาทและหน้าที่ เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ เห็นอกเห็นใจแก่คนอื่น มีรักเมตตาสงสาร ตลอดจนทำให้สุขภาพจิตร่าเริง เบิกบาน แจ่มใส ใจสงบ สังคมร่มเย็น[8]

จากที่กล่าวทำให้ผู้วิจัย สนใจใคร่ที่จะศึกษากุศโลบาย ของการแก้ไขปัญหาและการป้องกันอบายมุขตามหลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนา ที่ว่าการหลงมัวเมาหมกมุ่นในอบายมุขนั้น มีโทษและมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัว และคนในสังคมอย่างไร และการประพฤติปฏิบัติตน ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการงดเว้นจากอบายมุขแล้วนั้น ย่อมส่งผลแห่งความสุขต่อตนเองต่อครอบครัวและความเจริญต่อสังคมอย่างไร และผลประโยชน์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างไร ความสงบ และความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวเป็นอย่างไร เมื่อผู้นำของครอบครัวเป็นผู้ประพฤติสุจริตเป็นผู้ที่ไม่ประพฤติผิดตามทำนองคลองธรรมตามหลักพุทธธรรมเป็นผู้ไม่หลงมัวเมาอยู่ในอบายมุข รวมถึงแนวทางแห่งการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของตนเองและคนในสังคม ตามหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย/วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษากุศโลบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอบายมุขตามแนวพระพุทธศาสนา” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี 3 ข้อ คือ

2.1 เพื่อศึกษาอบายมุขในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของอบายมุขที่มีต่อสังคม

2.3 เพื่อศึกษาการแก้ไขตามหลักธรรมและในการป้องกันปัญหาอบายมุขตามแนวพระพุทธศาสนา

---

[8] พระชัยยนต์ สิริปุญฺโญ (นามธรรม) ,“หลักอบายมุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560), หน้า 1.

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (QualitativeResearch) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา

3.2 รวบรวมข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secodary Source) ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

4.สรุปผลการวิจัย

4.1 อบายมุขในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนากล่าวว่าอบายมุขทั้งหลายเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรยึดถือปฏิบัติ จัดว่าเป็นทางแห่งความเสื่อม หนทางแห่งความฉิบหายหากผู้ใดเข้าใกล้ หรือลุ่มหลง มัวเมา ย่อมจะทำให้ชีวิตตนเองนั้นอับเฉา และย่อมจะพบกับปัญหาอันมากมายไม่มีความสุขในชีวิต ไม่ว่าจะเป็น ในหน้าที่การงาน และทรัพย์สินเงินทองโภคทรัพย์ทั้งหลายทั้งปวงก็ย่อมจะหมดไปในที่สุด โดยทรรศนะทางพระพุทธศาสนา และพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า “อบาย” มีที่มาจากคำว่า(อะบายยะ) แปลว่า สถานที่ที่ปราศจาก ความเจริญ ความฉิบหาย เช่น อบายภูมิ หมายถึง ที่เกิดอันปราศจากความเจริญ มี 4 อย่าง คือ นรก เปรต อสุรกายภูมิ และกำเนิดเดรัจฉาน ส่วนคำว่า “อบายมุข”(อะบายยะมุก) แปลว่า ทางแห่งความฉิบหาย เหตุแห่งความฉิบหาย ว่าเป็นการทำผิดในทางธรรม ทางศีลธรรม ในความประพฤติชั่ว การดำเนินชีวิตของการเลี้ยงชีวิตไปในทางที่ผิดในทางแห่งพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงสิ่งที่ไม่ควรยึดถือปฏิบัติที่เรียกว่า อบายมุข[9] มี 2 ประการ คือ “อบายมุข 4 ทางของความเสื่อม ทางที่จะนำไปสู่ความพินาศ , เหตุความย่อยยับแห่งโภคทรัพย์”[10] ประกอบด้วย

1. ความเป็นนักเลงหญิง
2. ความเป็นนักเลงสุรา
3. ความเป็นนักเลงการพนัน

---

[9] องฺ.อฏฺฐก. (ไทย) 23/54/233.

[10] ที.ปา. (ไทย) 11/247–253/202–205.

4. การคบหาคนชั่วเป็นมิตร[11]

และ “อบายมุข 6 ทางของความเสื่อม, ทางแห่งความพินาศ, เหตุความย่อยยับแห่งโภคทรัพย์ และความเสื่อมเสีย” ในทางแห่งชื่อเสียง ความแตกแยกของครอบครัว และความสงบร่มเย็นของบ้านเมือง ประกอบด้วย

1. ดื่มน้ำเมา คือ มีพฤติกรรมในการดื่มสุราอยู่อยู่ตลอดเวลาเป็นประจำทั้งวัน
2. เที่ยวกลางคืน คือ มีพฤติกรรมของการชอบออกเที่ยวกลางคืนอยู่เป็นประจำ
3. เที่ยวดูการละเล่น คือ มีพฤติกรรมของการออกเที่ยวดูการละเล่นเป็นประจำ
4. เล่นการพนัน คือ มีพฤติกรรมในการชอบเล่นการพนันอยู่เป็นประจำ
5. คบคนชั่วเป็นมิตร คือ มีพฤติกรรมของการชอบชอบคบหาคนพาลอยู่เสมอ
6. เกียจคร้านการงาน คือ มีพฤติกรรมของการเกียจคร้านในการงานอยู่เสมอ

อบายมุข 6 จึงเป็นหลักธรรมคำสอนที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสแสดงไว้ เพื่อต้องการที่จะแสดงให้รู้ เพื่อการละเว้นไม่ให้ยึดถือปฏิบัติเพราะว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นปากทางของความเสื่อม, ความไม่เจริญ หรือมีความหมายว่าสิ่งที่จะนำให้ไปสู่ความเสื่อมถอยทั้งปวงแห่งการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม

(๑) หลักคำสอนสำคัญสำหรับผู้ครองเรือน

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีพและวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน เพราะว่าเป็นพระศาสนาที่มีความแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ ในเรื่องของหลักคำสอนที่มีขันติธรรม และเชื่อในเหตุและผลตามหลักวิทยาศาสตร์ มองโลกแบบผู้รักสันติภาพ จึงอยู่ร่วมกันกับศาสนาอื่น ๆ ได้โดยไม่มีความขัดแย้ง เพราะพระพุทธศาสนามีแต่บวกกับบวกในสังคมและความสุขของสังคมไทยนั้น มีรากฐานมาจากคำสอนของพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเป็นการสนับสนุนให้นำหลักธรรมของพระศาสนามาใช้เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม

หลักธรรมสำหรับการอยู่ครองเรือน หมายถึง หลักธรรมสำหรับการครองชีวิตคู่ที่ดีของฆราวาส โดยที่ ฆราวาส ซึ่งหมายถึงคนมีเหย้ามีเรือน มีครอบครัว หรือที่เรียกว่า คฤหัสถ์ คือ

---

[11] พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีธนาเพอร์เฟคท์ จำกัด, 2548), หน้า 319.

ผู้ครองเรือนนั้น จะเป็นคนมีฐานะมั่นคง มีครอบครัวเป็นปึกแผ่น เป็นฝั่งเป็นฝามั่นคง มีความสุขตามวิสัยของชาวบ้านทั่วไป จะต้องรู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า รู้จักปลูกฝังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นในใจ ยึดถือปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม[12] 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ แต่ละประการมีความหมายในแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน หมายถึง การดำรงมั่นในสัจจะ การมีความจริง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง โดยจะทำอะไรก็ให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจกัน กล่าวในเชิงปฏิบัติได้แก่ความซื่อตรงต่อคู่ชีวิตของตน ผู้ครองเรือนที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อคู่ครองของตัว มีความจริงใจต่อคู่ครอง ไม่ประพฤติตนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก หรือประพฤตินอกใจคู่ครอง

สัจจะ ความสัตย์ซื่อต่อกันนี้ จัดว่าเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ที่ทำให้คู่ครองไว้ใจซึ่งกันและกันได้ หากปราศจากคุณธรรมข้อนี้ ย่อมทำให้คู่ครองสามีภรรยาอยู่ร่วมกันด้วยความหวาดระแวง และทำให้อยู่กันไม่ยืดยาว เช่นนี้ชีวิตคู่ผู้ครองเรือนหรือชีวิตครอบครัวของเขาทั้งสองนั้น ก็รอวันที่จะแตกแยก หย่าร้าง เลิกรากันไปในที่สุด แต่ถ้าสามีภรรยามีหลักฆราวาสธรรม คือสัจจะ ซื่อตรง จริงใจต่อกัน โดยเมื่อมีปัญหาอะไร ก็ปรึกษากันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ปิดบังอำพรางกัน เช่นนี้ก็จะทำให้ชีวิตครอบครัวนั้นดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2. ทมะ รู้จักข่มจิตของตน คือฝึกตน หมายถึงการรู้จักฝึกฝนตนเอง บังคับควบคุมตนเองได้ หรือการข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดดัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา โดยผู้ครองเรือนที่ดีต้องหัดข่มใจ ข่มอารมณ์ของตนเองได้ สามารถระงับยับยั้งใจตัวเองได้ในทุกกรณี ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไร้เหตุผล ไม่โกรธง่าย เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งทำหรือพูดไม่ถูกใจ เป็นการระงับเหตุของการทะเลาะกัน ต้องให้อภัยกัน ในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องหาทางหรือหาวิธีปรับปรุงตนเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปในด้านของความประพฤติ ด้านการทำมาหากิน เป็นต้น

3. ขันติ อดทน หมายถึง ความอดทน มุ่งหน้าประกอบหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมายไม่ท้อถอย ขันติในที่นี้ มุ่งในแง่วิริยะ คือเพียร อดทน ไม่หวั่นไหวย่อท้อต่ออุปสรรคแห่งชีวิต โดยผู้ครองเรือนที่ดีต้องอดทนได้เสมอ เมื่อเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ ต้องมีใจเข้มแข็งหนักแน่น ไม่วู่วาม ทนต่อความล่วงล้ำกล้ำเกินกัน ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคง่ายๆ เช่น อดทนต่อความลำบากตรากตรำในการทำงาน ในการประกอบอาชีพ อดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ใจเสาะเกินไป ไม่แสดงอาการอ่อนแอ ออกมา เป็นต้น

---

[12] พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อตะวัน จำกัด, 2542), หน้า 309.

4. จาคะ รู้จักเสียสละ หมายถึง การมีน้ำใจไม่หวงแหนของกินของใช้ต่าง ๆ แม้กับคู่ครองของตน ผู้ครองเรือนที่ดีจะต้องใจกว้าง มีความโอบอ้อมอารี วจีไพเราะต่อคู่ครอง ต่อเพื่อน ตลอดจนญาติ ๆ ของคู่ครองเสมอหน้ากัน เหมือนการปฏิบัติต่อตัวเอง ต่อเพื่อน และญาติของตัวเอง

ประโยชน์และคุณค่าทางจริยธรรม ล้วนเป็นเหตุสำคัญให้การครองเรือนเป็นไปด้วยความราบรื่น เป็นสุข ไม่มีปาก มีเสียงเกิดขึ้นในครอบครัว และมีความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจและสังคมโดยส่วนเดียว และพระพุทธเจ้ายังทรงตรัสเพิ่มเติมถึงหลักธรรมะที่ทำให้ผู้ครองเรือนมีความสุขอยู่อีก 4 ประการ คือ

1. ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์
2. ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์นั้นตามสมควร
3. ความสุขที่เกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้
4. ความสุขที่เกิดจากการประกอบกิจการงานที่สุจริตปราศจากโทษ[13]

จากความหมายของการดำรงชีพ ตามหลักการของการดำเนินชีวิต ตามแนวทางความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ไดแก การดำเนินชีวิตตามปกติของตนเอง ด้วยการรักษากาย วาจา ใจ ให้สุจริต ไมคิด พูด ทำในสิ่งที่ชั่ว สร้างคุณความดี และทำใจให้ผ่องใส ให้เป็นไปตามหลักของศีล สมาธิ และปัญญา

ปัญหาและผลกระทบของอบายมุขที่มีต่อสังคม หลักความเป็นจริงบุคคลส่วนใหญ่ล้วนมีปัญหาชีวิตของตนเองบุคคลในสังคมย่อมมีชีวิตที่วุ่นวาย ในการแสวงหาและดิ้นรน เพื่อสนองความต้องการของตนอย่างไม่รู้จักพอ โดยในบางครั้งการดิ้นรนแสวงหาก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหา เมื่อหาทางแก้ปัญหาไม่ได้ ก็จะมาเข้าสู่หนทางแห่งอบายมุขคือการดื่มสุราเพื่อดับทุกข์หรือการเล่นการพนันเพื่อหวังรวย หรือการเที่ยวกลางคืนเพื่อการพักผ่อนหรือการเที่ยวดูการละเล่นต่าง ๆ เพราะว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่เกิดขึ้นล้วนแต่เป็นหนทางแห่งอบายมุขที่จะนำความเสื่อมเสียและความพินาศมาสู่บุคคลที่ถือประพฤติปฏิบัติ

4.2 ปัญหาอบายมุขที่มีผลกระทบต่อตนเอง

[13] องฺ.จตุกฺก. 21/62/105.

ในสังคมยุคสมัยปัจจุบันได้เกิดผลของการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศและการพัฒนาทางด้านของเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเหตุทำให้ผู้คนในสังคมมีการปรับตัวเพื่อให้เข้าสู่สังคมของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการดำรงชีพและการดำเนินชีวิตของตนเองนั้นขัดสนอย่างหนักทั้งต่อตนเองและครอบครัว ซึ่งในบางครั้งก็หาหนทางเพื่อผ่อนคลายความเดือดร้อนก็หันเข้าหาทางแห่งอบายมุขเป็นที่พึ่งซึ่งเป็นทางแห่งอบายมุขที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวข้อง จึงเป็นเหตุที่ทำให้ตนเองนั้นเดือดร้อนและอาจจะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวด้วยก็ได้

4.3 ปัญหาอบายมุขที่มีผลกระทบต่อสังคม

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันและมีการไปมาหาสู่ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันโดยมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและแบบแผนและหลักการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างหรือคล้าย ๆ กัน เป็นแนวทางของหลักการดำเนินชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยการมาอยู่รวมกันของคนหมู่มากย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆสภาพและปัญหาของคนในสังคมในยุคปัจจุบัน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่ที่เกี่ยวโยงกันไปหมดทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าในของความฟุ้งเฟ้อ ความยากจน ครอบครัวแตกแยก ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีปัญหาก่อให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ ต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็น อุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บสารพัด และการสูญเสียทรัพยากรบุคคล และการสูญเสียทางเศรษฐกิจ โดยสังคมส่วนรวม ย่อมก่อผลกระทบทั้งหมดสังคมที่ถือประพฤติปฏิบัติ หลงใหลมัวเมาในอบายมุข ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและความเจริญของสังคมอย่างรุนแรงและย่อมก่อให้เป็นปัญหาทางสังคมทั้งสิ้นและย่อมจะทำให้สังคมนั้นเสื่อมทรามลง

ดังนั้น อบายมุข คือความเสื่อม ความไม่เจริญ หรือความพังพินาศ และถ้าคนในสังคมมัวแต่หมกมุ่น ลุ่มหลงอยู่แต่ในเรื่องของอบายมุขย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและในเรื่องของเศรษฐกิจที่มีผลต่อการดำรงชีพ ในเศรษฐกิจที่เจริญ ย่อมนำพาคนในสังคมให้เจริญในด้านของการดำรงชีพแต่ถ้าบุคคลในสังคมหมกมุ่นในเรื่องของอบายมุขย่อมนำพาให้เศรษฐกิจของประเทศพินาศ

การปฏิบัติโดยการนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและเหตุของการเกิดขึ้นที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม และผลต่อการพัฒนาประเทศ โดยจัดเป็นหลักโดยรวมจัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ หิริ โอตตัปปะ ขันติ โสรัจจะ เบญจศีล เบญจธรรม และ ทิฏฐธัมมิกัตถธรรม[14] จัดว่าเป็นหลักธรรมที่ใช้แก้ไข ป่องกันและส่งเสริมหลักของการดำเนินชีวิต โดยสรุปเป็นหลักใหญ่ ๆ สำคัญได้ดังนี้

[14] องฺ.อฏฺฐก. (ไทย) 23/55/345.

4.4 วิเคราะห์ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาและในการป้องกันปัญหาอบายมุขที่มีผลกระทบต่อตนเอง

หาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของอบายมุข

มีความภูมิใจในตนเองโดยการนับถือตนเอง

สำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตน

การทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส

เลือกคบเพื่อนที่ดี

การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

รู้จักแก้ไขปัญหาชีวิตไปในทางที่ถูก

4.5 วิเคราะห์ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาและในการป้องกันปัญหาอบายมุขที่มีผลกระทบต่อสังคม

1) น้อมนำเอาหลักคำสอนแห่งหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อใช้แก้ปัญหาในด้านของสุขภาพและชีวิตของผู้คนในครอบครัว คือ (1) หลักฆราวาสธรรม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของครอบครัวคือการอยู่ร่วมกันระหว่างสามีภรรยา บุตรธิดา ญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งการประพฤติปฏิบัติที่ใช้ในครอบครัว ตามแนวคิดที่ว่าก่อนมองประโยชนตนนั้นให้คิดถึงประโยชนของคนอื่นเป็นอันดับแรก (2) สุขของคฤหัสถ์ ความสุขของฆราวาส หรือ ผู้ครองเรือน จัดว่าเป็นความสุขในทางโลกของผู้ครองเรือนโดยทั่วไปที่จะพึงมี และการรักษาความสุขเหล่านี้ให้คงอยู่อย่างสม่ำเสมอและตลอดไป หลักพุทธธรรมทั้งหลายเหล่านี้เมื่อยึดถือปฏิบัติสามารถที่จะประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุน และเมื่อครอบครัวเป็นสุขย่อมทำให้เกิดผลขึ้นในสังคม และเมื่อสังคมระดับย่อยเป็นสุขย่อมอำนวยผลสูสังคมระดับใหญ่ต่อไป

2. พึงนึกถึงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแห่งหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวการแก้ปัญหาและที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อสังคมและประเทศ โดยรวม

(1) การนำหลักพุทธธรรมที่ใช้แก้ปัญหาแห่งอบายมุข และหนึ่งของอบายมุขอันมีผลที่เกิดจากการดื่มสุรา การเล่นการพนัน การเที่ยวกลางคืน เป็นต้น คือ หิริ โอตตัปปะ ขันติ โสรัจจะ เพราะหลักธรรมดังกล่าวนี้ จัดว่าเป็นเครื่องมือในการควบคุมจิตใจและความประพฤติปฏิบัติ ของตนเองและผู้คนในสังคมที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดความละอาย และความเกรงกลัวต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

(2) พึงน้อมศึกษาหลักพุทธธรรมที่ใช้ป้องกัน เพื่อที่จะไม่ให้คนรุ่นใหม่หรือผู้คนที่ยังไม่เคยเข้าไปข้องแวะหมกมุ่น หรือหลงใหลในอบายมุขและหนึ่งในเหตุแห่งอบายมุขอันมีผลที่เกิดจากการดื่มสุรา การเล่นการพนัน การเที่ยวกลางคืน คือ เบญจศีล เบญจธรรม เพราะเบญจศีล เบญจธรรมนั้น เปรียบเสมือนกับรั้วที่ล้อมไว้เพื่อการป้องกันภัยต่าง ๆ เพื่อมิให้เกิดขึ้นกับตนเอง หรือกับประชาชนในสังคมและในทุกวิถีทาง และ

(3) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อการดำเนินชีวิตและการดำรงชีพ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเองและแกประชาชนในสังคม คือการส่งเสริมให้รูจักหน้าที่และการประพฤติปฏิบัติเพื่อที่จะอยู่รอดด้วยหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ไดแก ทิฏฐธัมมิกัตถธรรม ซึ่งหลักธรรมข้อนี้ จัดว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้คนในประเทศมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันมั่นเพียรและการหาทรัพย์สินเงินทองด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และการรักษาทรัพย์สมบัติที่หามาไดเพื่อการใช้จ่ายในยามจำเป็น และการรูจักคบหาคนดีเป็นเพื่อน เพื่อที่เขาจะได้ชักชวนแนะนำในสิ่งที่ดี ๆ และการเลี้ยงชีวิตของตนให้เหมาะกับความเป็นอยู่

ดังนั้นการดำเนินชีวิตนั้นมีความสำคัญมาก โดยการมีหลักข้อปฏิบัติเป็นหลักแห่งความดีงามที่จะนำพาชีวิตไปสู่จุดหมาย ซึ่งหลักนั้นก็คือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ต้องเริ่มด้วยการศึกษาถึงหลักการดำเนินชีวิตที่ดีให้รู้ให้เข้าใจ และน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ ให้ถูกต้องเหมาะสมดีงาม การงดเว้นอบายมุขตามหลักพุทธศาสนาเป็นข้อที่ควรนำไปประพฤติปฏิบัติและอันที่จะเกื้อกูลส่งเสริมทำให้สิ่งที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นตามมาดุจเช่นเดียวกับ ศีล สมาธิ และปัญญา

5. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลจากค้นคว้า ทำให้ทราบว่าความวุ่นวายและความเสียหายที่เกิดขึ้นในสังคมมีมูลเหตุมาจากการกระทำที่หลงผิดในสิ่งที่เรียกว่า อบายมุข ว่าเป็นเรื่องที่ดีทำให้มีความสุขแม้ว่าในหลักพุทธธรรมจะกล่าวว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีและไม่ควรนำมายึดถือปฏิบัติ แต่ว่าผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมก็มักจะแสวงหาและมีความยินดีความพึงพอใจในการกระทำนั้น ๆ แม้ว่าการกระทำเหล่านั้นจะก่อให้เกิดโทษ และปัญหาต่าง ๆ และมีผลกระทบอย่างรุนแรง

(1) ทางด้านของการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างสูง การทะเลาะวิวาท การปล้นการโจรกรรม และการเกิดขึ้นของอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตอย่างมากมาย

(2) ความขัดสน ความยากจน ความเดือดร้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ย่อมไม่เป็นสุขและผลสุดท้ายย่อมทำให้ครอบครัวแตกแยก

(3) ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อระบบทางด้านของเศรษฐกิจ และด้านของการพัฒนาประเทศ

แนวทางการแก้ไขปัญหาเหตุแห่งอบายมุข

1) มีการอบรมแนวทางของการนำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี มี ฆราวาส 4 ศีล 5 การคบกัลยาณมิตร

2) มีการรณรงค์ให้เข้าใจในสภาพปัญหาสังคมปัจจุบันที่มีเกี่ยวกับปัญหาอบายมุข

3) มีการสอดส่องการแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุขในสังคม

เอกสารอ้างอิง

พระครูโพธิธรรมานุศาสก์. “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม”. **Journal of Modern Learning Development**, ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2563), หน้า 184–198.

พระชัยยนต์ สิริปุญฺโญ (นามธรรม). “หลักอบายมุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**. (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560). หน้า 2.

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีธนาเพอร์เฟคท์ จำกัด]2548). หน้า 319.

_____ , **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อตะวัน จำกัด, 2542). หน้า 309.

พระราชนันทมุนี (ปัญญานันทภิกขุ). **ทางเสื่อมของชีวิ**ต. (กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์สมิตร จำกัด, 2524). หน้า 45.

พระสุชีพ วรญาโณ (อินทร์สำราญ). “การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**. (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2558). หน้า 1.